

Abecedaris de crepuscle

Apareixen 'L'error o la vida' i 'La casa del vespre', dos llibres de Joan Perelló, un dels grans escriptors de la literatura catalana a les Illes

L'ERROR O LA VIDA
Joan Perelló

Editorial: Moll
Palma, 2013
Pàgines: 136
Preu: 12 euros

LA CASA DEL VESPRE
Joan Perelló

Editorial: Lleonard Muntaner
Palma, 2014
Pàgines: 46
Preu: 10 euros

Reportatge

En els darrers temps la cultura i la literatura catalanes han fet una passa enrere i hem tornat a l'aïllacionisme. Aquest cop, però, tinc la impressió que l'entotsolament de la cultura i la literatura és una mica més greu que abans. Per exemple, la distància entre Catalunya i València i Catalunya i les Illes novament és abismal. I a resultes de la situació, moltes coses de fora passen pràcticament inadvertides. Una bona mostra del difícil panorama actual seria el tracte deficient que han rebut les dues darreres obres del mallorquí Joan Perelló Ginard (Campos, 1953), un llibre de prosas, *L'error o la vida*, i un recull de poemes en prosa, *La casa del vespre*.

He de confessar que desconeixia l'obra de Joan Perelló i la vaig descobrir en una ressenya del recull *La set del viatger* (2001) que l'enyorat Bartomeu Fiol va publicar a *Diari de Balears*. Des d'aquell moment he seguit amb atenció i interès el desplegament de l'obra de Perelló i he recuperat els llibres que m'havia perdut, entre *És massa difícil* (1973) i *Carasses* (1997). A hores d'ara, Perelló té al seu haver una obra sòlida i coherent que consta d'onze poemaris i un recull de prosas.

L'obra de Perelló es divideix en dues èpoques ben diferenciades, 1973-1976 i 1997-2014, separades per dues dècades de profund silenci poètic. La primera època representava la iniciació en l'art de la poesia i el descobriment d'una veu pròpia, mentre que la segona època ha significat l'assoliment de la maduresa i l'aposta decidida per una obra ambiciosa de gran originalitat. Durant la segona època, a la recerca de nous registres expressius per projectar la seva veu amb més eficàcia, Joan Perelló va conrear, de manera intermitent, el poema en prosa, fins a esdevenir un veritable mestre en aquest subgènere nascut al segle XIX. El poema en prosa és una de les grans especialitats de la lírica catalana moderna, del modernisme ençà. El poema en prosa ha generat autèntiques obres mestres de la poesia catalana contemporània com ara *Petites prosas blanques* i *La pluja de*

Salvador Espriu o *Desertar* d'Arnau Pons. Perelló pertany a aquesta tradició del poema en prosa modern, on ocupa un lloc destacat. És més, amb el pas dels anys, Perelló ha anat abandonant el vers clàssic i el vers lliure per dedicar-se gairebé exclusivament al conreu del poema en prosa amb reculls com *Inventa-*

Perelló va conrear el poema en prosa, fins a esdevenir mestre

ri d'omissions (2011) o, ara mateix, *La casa del vespre*, publicat aquest any.

Ara bé, el procés d'articulació de l'obra de Perelló no acaba aquí. En algun moment, que hem de situar entre 2008 i 2009, Perelló va sentir la necessitat artística d'anar més enllà del poema en prosa per explorar l'estrany territori entre el poema en prosa i la prosa poètica. El nostre poeta tenia ganes de provar una prosa més expansiva que defugís l'alta concentració del poema en prosa i assolís un més alt grau d'alteritat i desprendiment de les limitacions del jo líric. Així van néixer tres sèries de textos en prosa, "Les dreces invis-

bles", "Relats de festes de la Mare de Déu d'Agost, Campos" i "Les estacions absurdes", que anaven apareixent a partir del 2009 al seu blog, *La brúixola*, inaugurat el 2007. Aquestes tres sèries van constituir la base del recull de prosas *L'error o la vida*, que equivocadament s'ha promocionat al mercat del llibre com "l'estrena [de l'autor] en el terreny de la narrativa". *L'error o la vida* no és ben bé un aplec de relats. És més que això, és un experiment en prosa per investigar la franja o terra de ningú que existeix entre el poema en prosa i el conte. Els textos del llibre són òbviament més que poemes en prosa, però volgudament menys que narracions tradicionals. Les evocacions de personatges, esdeveniments i escenaris són massa descriptives per ser poemes en prosa, però, al mateix temps, la falta de pes d'una trama argumental amb el seu nus de conflicte allunya els textos de la narrativa. I aquesta mitja distància entre el poema en prosa i la narració tradicional resulta un terreny tens i còmode per al nostre autor, un terreny on hi recondueix els seus dots d'observador, retratista, memorialista i moralista. Paral·lelament, *L'error o la vida* és una exploració subtil dels mecanismes de la projecció de la veu artística. Els 25 textos de la primera part, "Les estacions absurdes", són retrats existencials de personatges desconeguts, inventats i solitaris, que es troben en

Joan Perelló ha
combinat la prosa
amb la poesia en un
moment difícil de la
seva vida
ARXIU

una cruïlla vital final. Són personatges aliens que l'autor observa des de la distància, una distància superada per l'atenció i l'esment. Els sis textos de la segona part, "Fantasmes de família", són recreacions del context de postguerra que va ser el refons de la infantesa de Perelló, escrites des de la distància de la memòria, una distància que deixa una clara patina de ficció als textos. Els catorze textos de "Les dreces invisibles" són els textos més personals i autobiogràfics del conjunt, però estan escrits des de la impersonalitat que fa que semblin veritables microrelats.

Després de l'experiment de *L'error o la vida* Perelló ha reprès el seu camí acostumat com a poeta amb *La casa del vespre*, una seqüència única de 34 poemes en prosa entrelaçats. Són poemes severs i extrems, poemes d'altíssima concentració, intensitat i al·lusivitat, poemes de sorprenent riquesa lèxica, on cada paraula té una funció molt específica i està carregada de matisos acústics, sintàctics, conceptuals, referencials i intertextuals.

L'extremidat de *La casa del vespre* és relativament fàcil d'explicar. A l'obra poètica madura Perelló ha anat tendint cada vegada més al pensament, a l'esfera de les idees, a l'anàlisi existencial de la condició humana en el món contemporani.

Aquesta inclinació cada cop més acusada ha portat el nostre autor d'una poesia marcadament elegíaca cap a una poesia més aviat agònica que intenta trobar motius i raons per justificar una reculada del seu pessimisme natural davant l'abisme del nihilisme sense retorn.

Ha anat tendint al pensament, a l'esfera de les idees existencials

Darrerament, Perelló ha passat per un episodi de salut que ha amenaçat greument la seva vida. I el que fins ara havia estat la contemplació, des d'una certa distància, carregada de dramatisme, de l'escurçament progressiu i inalterable de l'horitzó vital, s'ha precipitat de cop i la fi de la vida s'ha convertit en una realitat immediata i tangible que es pot donar literalment en qualsevol moment. En definitiva, es troba contra les cordes de la vida i aquesta nova realitat no és cap qüestió oberta a interpretacions relativistes de signe literari. La presència imperiosa de la realitat de la fi de la vida ha extremat la poètica nor-

mal i habitual de Perelló. La poètica normal i habitual de Perelló ha rebut una descàrrega directa d'altíssim voltatge.

Els poemes de *La casa del vespre* són d'una veracitat, autenticitat i sinceritat que impressionen per la seva raresa en el panorama de la poesia actual. La lluita límit entre la vida i la mort vertebra el llibre de cap a cap. No es tracta d'una pugna clara i simple entre contraris perquè Perelló posa en joc tot el seu ric, complex i humaníssim món interior de dubtes, incerteses, pors, preguntes, contradiccions, paradoxes, febleses, forteses, equivocacions, encerts, esperances, desesperacions... A més, els poemes augmenten encara més de gruix per la presència de quatre elements addicionals que intervenen activament al llarg del recull: la profunda i aguda capacitat reflexiva i analítica de l'autor; la contundent voluntat autoreflexiva d'interrogar el discurs poètic per determinar el seu sentit, funció i abast; el subtil sistema de creació de símbols i d'evocació de referents literaris; i l'habilitat molt especial de recreació sensorial de la realitat física del món exterior i de la realitat espiritual del món interior, amb tot el que té de fosc i llum, de terrible i bell.

La casa del vespre exigeix una lectura lenta i atenta perquè reveli tot allò que diu, mig diu i suggereix. *